

Luuk van Middelaar

Aanval op EU-democratie komt van binnen

Een politieke krimi om van te smullen. Koffers met geld op hotelkamers, anderhalf miljoen euro cash, vermoedelijk uit Qatar en Marokko.

InvalLEN, afgeplakte bureaus en zes arrestaties op verdenking van omkoping, witwassen en criminele organisatie. Dit alles door een formidabele cast.

Aan criminele zijde: de glamoureuze Griekse oud-tv-ster en vice-voorzitter van het Europees Parlement Eva Kaili, met haar atletische jonge vriend. Dan de Italiaanse spin in het web, ex-europarlementariër Pier Antonio Panzeri (2004-2019), tevens voorzitter van de ngo Fight Injustice. Plus een sleep familieleden, waaronder de vader van de Griekse, gesnapt met 600.000 euro aan een hoteldeur.

Ook de rolbezetting aan politiezijde mag er wezen, met de doortastende Belgisch openbaar aanklager Michel Clais. Clais, bijgenaamd 'de Sheriff', legde eerder een groot omkoopterschaandaal in de Belgische voetbalwereld bloot. Zijn leuze: „Witteboordencriminaliteit is de kanker van de democratie.”

Qatar of Marokko beogen, anders dan Poetin, niet de Europese democratie als zodanig te ondermijnen

Extra dramaturgisch effect bieden, ten slotte, timing en decor: het samenvallen van de arrestaties met de slotweek van het WK voetbal in Qatar, waarin de halve wereld keek naar de magisch groene voetbalvelden in de woestijn en een prachtfinale waarin vijf van de zes goals werden gescoord door spelers op de loonlijst van Qatar, Paris-Saint-Germain-sterren Messi en Mbappé.

Juist omdat dit bizarre omkopingverhaal zo tot de verbeelding spreekt, zal het in het collectieve geheugen beklijven - binnen én buiten Europa - en politieke gevolgen hebben. De reputatieschade voor het Europees Parlement is groot. De bezwering dat dankzij krachtig optreden de 'rotte appels' uit de mand zijn gevist en het recht is hersteld, overtuigt niet. Kiezers kunnen het parlement straffen door bij de EP-verkiezingen van mei 2024 te kiezen voor antisysteempartijen of thuis te blijven. Een lage opkomst is de achilleshiel van de instelling.

Hoewel premier Rutte en andere regeringsleiders het schandaal vorige week lokaal probeerden te houden („een zaak van het Europees Parlement”), werkt het zo niet. Corruptieschandalen raken de politiek

als zodanig. Ook nationale politieke stelsels, denk aan Nederland, Frankrijk of Italië, kampen met vertrouwensverlies.

De kloof tussen de politieke klasse, steeds vaker zoals Kaili uit de sferen van media en communicatie gerekruteerd, en de meerderheid van de kiezers groeit overal. In het Europees Parlement is deze kwaal nog uitvergroot - nog meer materiële privileges, een nog groter gevoel van verhevenheid én minder journalistieke tegenmacht dan op de nationale tonelen. Het leidt tot verlies van oordeelskracht.

Zelf wijst het parlement instinctief naar buiten. Kort na de invalLEN zei EP-voorzitster Roberta Metsola tot haar collega's: „Vergis u niet: het Europees Parlement ligt onder vuur. De Europese democratie ligt onder vuur. Onze open, vrije, democratische samenlevingen liggen onder vuur.” Zij laakte kwaadwillende buitenlandse actoren.

Dit is te makkelijk. Qatar of Marokko beogen, anders dan Poetin, niet de Europese democratie als zodanig te ondermijnen. Het is simpeler. Deze landen jagen hun economische en reputationele belangen na en weten dat voor hen relevante politieke besluiten in Europa in democratische arena's worden genomen. Dus zoeken ze er naar zwakke schakels.

Marokko wilde gunstiger visserijrechten in de wateren grenzend aan Spanje; Qatar wilde visumliberalisatie. Tevens benutte het Golfstaatje het Parlement als bron van legitimiteit - een kracht die de buitenwereld beter ziet dan het Europese publiek. De gearresteerde Kaili hield kort voor het WK een pro-Qatarese rede: ook als die geen stemming beïnvloedde, stond het zo wel mooi op band.

Uiteraard zijn het individuen die door gewin worden verleid, maar in het Europees Parlement heerst een cultuur waarin veel wordt verdiend en weinig financiële verantwoording hoeft te worden afgelegd, zoals activisten en academici sinds lang betogen. Vertrouwensherstel vraagt om hardere en zichtbare maatregelen.

Nieuw is dat Qatar zich niet zo maar in de beklagdenbank laat zetten. Het land voelt zich 'gediscrimineerd' omdat aan Qatarezen de toegang tot Straatsburg werd onttrokken. Een diplomaat uit Doha waarschuwde dat de zaak de band tussen de EU en Qatar „negatief kan beïnvloeden”, hoewel hij nog niet de levering van vloeibaar gas (lng) in twijfel trok.

De omkooppraktijk is hun probleem. Ons probleem, veel ernstiger, is *omkoopbaarheid*. Daarom komt de echte aanval op onze democratie niet van buiten, het gevaar zit van binnen. Dat ziet de Belgische procureur Clais met zijn „kanker van de democratie” een stukje scherper dan onze Europese volksvertegenwoordigers.